

ספר יראים

עמוד עריות

עמוד הראשון עריות ויש בו ששה וויס. עמוד א' (א) חייבי סקילה שבעה;
השני חייבי שריפה י' לאוין חמש (ב); השלישי חייבי חנק שנים; הד'
חייבי כרת; והה' (ג) חייבי לאוין ט"ו. י"א בישראל וד' בכהנים; הו' חייבי עשה
ד'. שנים בישראל ושנים בכהנים;

סקילה שבעה בא על האם. אשת אב. בלה. זכר. ובהמה. (ד) והאשה
המביאה עליה. ונערה המאורסה:

סימן א (ה)

הבא על האם. הוהיר הב' ב' אחרי מות [ויקרא י"ט ז'] ערות אביך וערות אמך לא תגלה וענש [ס"ז כ'] י"א.
ואיש אשר ישכב את אשת אביו ערות אביו גלה מות יומתו שניהם דמיהם בם. ואע"ג דבההוא קרא
לא כתב אם ילפינן בסנהדרין [נ"ד ה'] מדכתיב באחרי מות אמך היא לא תגלה (ו') בה דמתוך שעשה הכתוב
שאינה אשת אב כאמו שהיא אשת אביו ובאמו שהיא אשת אביו ענש הכתוב בפ' דכתיב ואיש אשר
ישכב את אשת אביו וגו' ואמו שהיא אשת אביו אינה יוצאת מכלל אשת אביו ומוזה אמך היא דמיותר
למדין שאמו שאינה אשת אביו הוזה לאמו שהיא אשת אביו לכל צדדיה הן לעונש הן לאזהרה. ור' יהודה
יליף לה בנזירה שוה נאמר כאן בעונש ערות אביו גלה ונאמר באזהרה ערות אביך לא תגלה מה באזהרה
עשה אמו שאינה אשת אביו כאמו שהיא אשת אביו אף בעונש עשה אמו שאינה אשת אביו כאמו שאינה (ז)
אביו. ובאזהרה מנלן דתניא ערות אביך לא תגלה זו אשת האב אתה אומר זו אשת האב או אינו אלא
אביך ממש נאמר כאן ערות אביך ונאמר בעונש אשר ישכב את אשת אביו ערות אביו גלה מה להלן
באישות הכתוב מדבר (ח) אף אשת דכתיב לעיל מינה אשת אביו באישות מדבר וכתיב ערות אביך (ט) לא
תגלה זו אמו שאינה אשת אביו דאלו לאשת אביו לא אצטרך. תניא [סנהדרין נ"ג ה'] (י) ר' יהודה אומר אם
לא היתה אמו ראויה (יא) אינו חייב אלא משום אם כלכד ואסקינן התם בחייבי לאוין ור' יהודה סבר לה
כר' (יב) דאמר אין קדושין תופסין בחייבי לאוין. יש לשאול דכיתוב פ"א (יג) אמר' דלהבי לא תני שש
עשרה נשים פוטרות צרותיהן דר' יהודה הוא דאמר כמנוסת אביו ולא מתני אלא באיסורא (יד*) מאי עבר
ונסיב לא קתני. אלא ר"י סבר קדושין תופסין בחייבי לאוין דאי אין תופסין אפילו ודאי נמי לא משכחת לה
דהא לאו אשתו היא ולא הוי צרתה צרת ערשה יש לתרין דהכי קאמר ר' יהודה היא פי' האי תנא דמתניתין
לא תני שש עשרה סביר ליה (*א"ר יהודה בהא דאמר מאנוסת אביו ולענין תפישת קדושין פליגי (טו*) עליה.
למדנו אזהרתה עונש סקילה מנלן (טו) ולמד בג"ש. כדאמרינן [סנהדרין נ"ד ה'] נאמר כאן ואיש אשר ישכב את

תועפות ראם

(א) עמוד א' נראה לי דט"ס הוא ונ"ל וו א'. (ב) לאוין חמש. ר"ל אלוין חייבי שריפה י' המה לאוין חמש והס' לאו א' לא תנאף.
לאו ב' ואל אשת עמיתך לא תתן שכבתך וגו' כמש"כ בס' ח'. לאו ג' ערות בת בנך או בת בנתך לא תגלה. לאו ד' ערות אשה ובתה
לא תגלה. לאו ה' את בת בנה ואת בת בנה לא תתן וגו' וע"ד הרב הגאון רא"ד סליט"א ראבינאוויץ אב"ד ור"מ דק"ק פאליטוויט שיש בזה
קטות א' מהמעתיקים שהחליטו לכתוב לאוין חמש עשרה כבסמוך והפסיק במלת חמש בראויה שאינו כסדר העונשים ושכח לנמקו. (ג) והס'
ט"ס יש כאלו והנרדור דנ"ל חייבי כרת ז'; הס' כו'. (ד) ובמהם ז"ל בהמה ורבינו כלן נקט כסדר המשנה סנהדרין נ"ג א' והוא כסדר
התורה ובספר יראים הנדפס שינה הסדר והקדים המאורח לדערה המאורסה שהיא מאורחת לכולם כתבה שם בסיומן רע"ו שהוא קודם
לכולם ואפשר שהוא יען שגשג סקילה נעדרה המאורסה הוא מבורך בפסוק ולא כן באיך שם נלמדים מן דמיון זו ודמיהם בם או מנז"ס.
(ה) בנדפס סימן רי"ט. (ו') לא תגלה ערותה דמיותר שעשה הכתוב אמו שאינה כו' כנ"ל. (ז) שאינה אביו. ט"ס ונ"ל שהיא אשת אביו.
(ח) הכתוב מדבר. דכתיב לעיל מינה אשת אביו אף כאלו אביך באישות הכתוב מדבר כנ"ל. (ט) אביך. ט"ס ונ"ל אמך. (י) בנדפס חסר
עד למדנו אזהרתה. (יא) ראוייה לאביו כנ"ל. (יב) כר'. ט"ס ונ"ל כרע. (יג) פ"א ד"י ע"א ועיי"ש תוד"ה לרבי. (יד*) באיסורא
דאי עבר כו' קתני אלמא ר"י סבר כו' אפילו דאי נמי כו' כרת ערוה כנ"ל. (טו*) פליגי. ז"ל פליגי. (טו) מנלן לא ולמד כו' כנ"ל.
קמעתין

אשת אביו ערות אביו גלה מישד"ב ונאמר באוב וידעוני כההוא (יז) מה להלן בסקילה דכתיב באבן וירגמו אף כאן בסקילה. ובאם יש כרת במקום שאינו נסקל, דכתיב ערות אבך לא תגלה ובסוף כל העריות כתוב על כולם באחרי מות ונכרתו הנפשות העושות מקרב עמם ותנן בכריתות ל"ז כריתות כתובים בתורה, הבא על האם. ותולדותיה אם אמו ואם אביו כדתני ביבמות פ' כיצד [כ"א א'] מה הן השניות אם אמו ואם אביו ואשת אבי אביו (יח) ערות אם אמו שנייה וגזור רבנן על אם אביו משום אם אמו מאי טעמא כולוהו דבי אמא (יט) קרו להו :

סימן ב (א)

אשת אב הוזהר עליה התורה [ויקרא י"ח ס'] ערות אשת אבך לא תגלה וענש [ס"ג כ' י"א] ואיש אשר ישכב את אשת אביו ערות אביו גלה מישד"ב ואפילו לאחר מיתת אביו אסור (ב) משום אשת אב. ותנן [סנהדרין י"ג א'] הבא על אשת אב חייב משום אשת אב ומשום אשת איש בין בחיי אביו ובין לאחר מיתת אביו בין מן הארוסין ובין מן הנשואים (ג) אמר' ר' (ד) מפי' לה מערות אשת אבך לא תגלה דמיתור ועונש גז"ש (ה) ילפינן עונש נאמר כאן אבך ונאמר להלן ערות אביו (ולמעלה פירשנוה בהלכות אם) ורבי (ו) נפקי להו עונש מערות אביו גלה דמיתור ואזהרת (ז) מערות אבך הוא דכתיב גבי אזהרה דמיתור ואליבא דכולהו בסקילה בעדים ובהתראה, ובכרת בלא עדים או בלא התראה, כרת משום דכתיב אשת אבך לא תגלה וכתיב בסוף העריות ונכרתו הנפשות העושות וסקילה מגז"ש נאמר כאן דמיהם במ ונאמר באוב וידעוני באבן וירגמו אתם דמיהם במ מה להלן בסקילה אף כאן בסקילה ואנוסת אביו אינה בכלל אשת אביו דאשת אביו וקדושי' (ח) משמע ליה דתניא בסיפא (ט) ומייתנין לה לקמן אשת בנך יכול אפילו שפחה ונכרית ת"ל אשת

תועפות ראה

המעתיק. (יז) כההוא פי' כחוהו לשון והוא דמיהם בס. (יח) ואשת אביו אביו ואמר רבא התם [ס"ג ע"ב] אמו ערוה כו' כ"ל. ואשת אביו אביו אין שייך לכאן אך רבינו נקט לישנא דברייתא ס. (יט) אמר רבתי קרו להו כ"ל. המעתיק :

(א) בגדלם סימן רכ"א (ב) אסור. בגדלם הגירסא חייב. וכוון. המעתיק. (ג) ויש לדקדק בלשון המעשה דנכנא בין בחיי אביו ובין לאחר מיתת אביו נקט הפסוק תחלה ובגדלם שאל"ן בין מן הארוסין ובין מן הנשואים נקט שאינו פסוק קודם ועיין סמ"ע חו"מ סי' ע"ב סק"ז וז'. אולם א"ש לפת"ם בתו"י כתובות כ' ע"ב דכל מה שהוא בתחלה הקדים התנא בלשון ולכן נקט ארוסין קודם נשואין עיי"ש. ומש"ס שפיר הקדים חיים למות שמתחילה הוא בחיי אביו ואח"כ לפת"ם וכן בשבט ז' ע"ב בין מה בין מנה כ"ש ומהו בסמ"ע ל"ח א' וקרב בת' ומתה בין בחול בין בשבת אש"ג דבחול הוי רותא ויתר דאש"ג דאליבא ר"ז מ"מ מקדמינן ל' לשחיטת החמוד משום שחיטת הפסח מ"מ חני חול בתחלה יען שכן הסדר חול ואח"כ שבת ועיי"ש בא"ח. וראיתי להגרס"ש ברכות כ' ע"א עמ"ס בגמרא תנ"ה בין שאמר ברכו כו' והנקדטין תופסין אותו ע"כ שהקשה דילמא ר"ל דתופסין על האומר נכרך ותי' עפ"י ד' הסמ"ע סי' ע"ב דהיכא דחיי בין כו' בין כו' דרך לנקוט הפסוק בלחורו והכל נקט נכרך בלחורו עיי"ש אך מה יענה לדברי הרא"ש שגם הוא הביא דברייתא דרש"י דירושלמי בין שאמר ברכו לבסוף ועכ"ל פסק דנכרך עדיף עיי"ש ועל"ז נראה דעכ"ל דהנקדטין תופסין אותו הוא על האומר ברכו דנכרך עדיף דלן לומר דתופסין אותו על האומר נכרך דברכו עדיף דתיקשי מתניתין דששה נחלקין ואמאי הא ברכו עדיף וזה רחוק לומר דהנקדטין דברייתא פלגי. על מתניתין ובאמת תמיהני על לשון רש"י שז' תנ"ה דמתני' אף ברכו קאמר והלא ד"ז שמעינן שפיר ממתניתין דששה נחלקין ואין דרך הגמרא בתחלה להביא ראי' ממשנה ואח"כ מברייתא דהו"ל כיהודים ועוד לקרא ומוי הכרית לרש"י לפרש כן והכונן הוא דתנ"ה הוא כשיעורא לשמואל דנכרך עדיף דמתניתין דששה נחלקין לא ידעינן אלא דאף ברכו קאמר אבל שיהי' נכרך עדיף מברכו זה לא שמענו כמש"ס רש"י דז"ה אלא לאו ש"מ ועי' הביא ראי' מברייתא לשמואל דנכרך עדיף דע"כ ז"ל והנקדטין תופסין להאומר ברכו דלא תיקשי ממתניתין דששה נחלקין והרב הגאון מוה"ר ירוחם יהודה ל"ב שטי"א מד"א דמתנינו אמר לי דלדעתו ראיית הגמרא תנ"ה הוא מרישא דברייתא שאמרה בין שאמר ברכו בין שאמר נכרך אין תופסין אותו ע"כ ותו לא מידי ועיין נדרים ס"א ז' במשנה וכל שאין זמנו קבוע בין אמר עד שיהא בין אמר עד שיענה אינו אסור אלא עד שיענה דלכאורה ראי' משם נקטם שאינו פסוק תחילה אך באמת שאני התם למשום דסיים התנא בלשון עד שיהא לך תפסין תחלה במאי דסיים. (ד) ר' ז"ל ר' יהודה. (ה) גז"ש ז"ל מגז"ש. (ו) ורבי ז"ל ושבין. (ז) ואזהרת ז"ל ואזהרה. (ח) וקדושי' ז"ל נקדושי' (ט) בסיפא ז"ל בספרא והוא בתו"י ויקרא כ' י"ב ולשון הת"כ שביבא רבינו רי"ך בצור דלכאורה משמע להיפך דמלשון אשת בנך הו"א אפי' שפחה וכו' ת"ל הוא פרט כו' ועוד יקשה מהת"כ לאב"י דרביש היא לדרשה אחרינה עיין סנהדרין ע"ז א' אולם לשון הת"כ כך הוא אי בלתי יכול אפילו שפחה כו' ת"ל כו' וגם לשון רבינו רי"ך לפרש כן, אשת בנך פי' מש"ס רי"ך לכתוב אשת בנך דמיתור מאחר דל' מקודם בלתי אלא משום דיוכל אפי' שפחה כו' ת"ל אשת בנך וכו' ובגדלם חסר ראי' זו וחלו המסדר לא הבין הדברים וחשב כי ראי' סותרת היא והוא רחוק יספר. וראיתי להפסיק יפות ויקרא י"ח ט"ו עמ"ס רש"י שם אשת בנך היא לא אמרתי אלא כשיש לנכך אישות בזה פרט כו' וז"ל נראה דלכל הני ז"ל קרא דכבר נשמע מקרא דאשת אבך. ותו דכל היכא דלא תפסי קדושי' אפי' חייבי כריתות פשיעא דליתו כלתו אלא העיקר הוא כמ"ס חז"ל בסנהדרין ז"ד אמר אביו כו' עכ"ל ובמחכ"ל לא ראה שדברי רש"י הם מהת"כ ויקרא כ' י"ב וז"ל שם אי בלתי אפי' שפחה אפי' נכרית ת"ל אשת בנך היא לא אמרתי כו' ומה שלא חשבו בת"כ חייבי כריתות

ספר עמוד עריות ראים ח

בנך היא פרט שפחה ונכרית פי' שאין בה קדושין ואמרינן כיבמות פ' אין (י) גרשין (יג) ר' יהודה אומר (יא) באנוסת אביו ובמפותת אביו לא (יב) גרידה וסקילה וילף ליה מדכתיב במשנה תורה (נפ' כי תנא) ולא יגלה כנף אביו כנף שראה באביו (יז) לא יגלה. ותולדותיהן אשת אבי אביו ואשת אמו (יד) כדתניא כיבמות פ' כיצד (כ"א) מה הן שניות אשת אבי אביו ואשת אבי אמו ואמר רבא אשת אביו ערוה ואשת אבי אביו שניה וגזור רבא (טו) על אשת אבי אמו משום אם אביו (טז) ושעמא מאי משום דכולהו דבי אבא אבא (יז) קרו להו :

סימן ג (א)

כלה הוהיר עליה הכתוב באחרי מות [ויקרא י"ח ט"ז] דכתיב ערות כלתך לא תגלה אשת בנך היא לא תגלה ערותה ותניא בספרא יכול אפילו שפחה ונכרית (ב) אנוסת בנו ומפותת בנו וענש בסקילה וכתב כרת דכתיב בסוף העריות באחרי מות ונכרתו הנפשות ובסקילה דכתיב בקדושים ואיש ישכב את כלתו מות יומתו שניהם תבל עשו דמיהם כם ותניא בספרא נאמר כאן דמיהם כם ונאמר להלן באוב וידעוני דמיהם כם מה להלן בסקילה אף כאן בסקילה ותנן בפ' ד' מיתות (י"ג) הבא על כלתו חייב עליה בין בחיי בנו בין לאחר מיתת בנו בין מן הארסין בין מן הנשואים ושעמא (ג) שבכל הענינים נקראת כלתו ובאשת אב אצטריך לרבות לאחר מיתה דאשת משמע לשון אישות שהאיש קיים אבל כלה בכל ענין נקראת כלה ובפי' רבותי ראיתי דמפקי לאחר מיתה מדכתיב אשת בנך היא דמיתר ולא מצאתיו נדרש בשום מקום. ותולדותיהן כלת בנו ובן בנו עד סוף כל הדורות וכלת בתו לבדה כיבמות פ' כיצד אמרינן התם לא אסרו כלת בתו אלא משום כלת בנו :

סימן ד (א)

זכר הוהיר הכתוב באחרי מות [ויקרא י"א כ"ז] ואת זכר לא תשכב משכבי אשה ותניא בספרא ומייתנין לה בפ' ד' מיתות [פסחין כ"ד] לבדנו אזהרה לשוכב נשכב מנין ת"ל לא יהיה קדש ואומר וגם קדש היה בארץ דברי ר' ישמעאל ר"ע אומר אינו צריך הרי הוא אומר ואת זכר לא תשכב קרי ביה לא תישכב (ב) ותניא בספרא ומייתנין לה בפד"מ (ש"ס) איש אשר ישכב איש פרט לקמן לפטור גדול הנשכב לו, אבל לפטור קמן השוכב לא אצטריך דקמן לאו בר עונשין הוא (ג); אשר ישכב את זכר בין גדול בין קטן וכמה יהא גדול הנשכב

תועפות ראו

כריתות כ' המעין התכונה דאטו כי רוכלא לחשוב וליוזל שח"כ שאין להבין בה קדושין היא בכלל אנוסה שכן לא תשיב נמי מפותת. (י) אין. ט"ס וזריך למוחקו. (יא) אומר. ז"ל אוסר. (יב) לאו גרידה איכא ולא כרת וסקילה כ"ל וכן הוא בנדפס. (יג) גרשין. ט"ס וז"ל אביו. (יד) ואשת אמו ט"ס וז"ל ואשת אבי אמו. (טו) רבא. ז"ל רבנן. (טז) משום אם אביו. ט"ס וז"ל משום אשת אבי אביו ועיין לקמן סי' כ' אות י"ד. (יז) אבא אבא. ז"ל אבא רבא וז"ל המעתיק :

(א) בנדפס סי' רכ"ד. (ב) יכול אפי' שפחה ונכרית ת"ל אשת בנך ילאו שפחה ונכרית שאין להם אישות ומה"ס אשתרי אנוסת כ' כ"ל וכן הוא בנדפס. והסמ"ג לאוין ז"ג כ' וז"ל גרסינן בת"כ אשת בנך פרט לשפחה ונכרית ואנוסת בנו ומפותת בנו שאין לה קורא בנה אשת בנך עכ"ל ונראה מלשון הסמ"ג שכן ה' לפניו הגירסא בת"כ ולפנינו איתא בת"כ כמש"כ רבינו ילאו השפחה ונכרית שא"ל אישות עם בנך אלא שרבינו למד מסגרתו דמה"ס אשתרי אנוסת בנו כ'. (ג) ושעמא כ'. בהתו"ם קדושים סי' ק"ח כ' ונראה ששום זה כ' כלתך ולא כ' ערות אשת בנך לא תגלה לבד מפני שהי' משמע דוקא בחיי הבן אבל בשם כלתו תקרא תמיד כמ"ס ויאמר יהודה לתמר כלתו. ועמי וכלותיהם שהיו לאחר מיתה הבנים עכ"ל וכיון לדברי רבינו הרא"ם כלן ומיושב בזה קושיית התוס' סנהדרין כ"ד א' ד"ה לומר כ'. וא"ת כ' עונש לאחר מיתה מנלן כו' דלפמ"כ רבינו לק"מ דמאחר דבעונם כתיב כלתו משמע תמיד בין מחיים בין לאחר מיתה וקושיית התוס' אינו אלא לפרש"י שכן שם מקורס והיינו מש"כ רבינו בסמוך ובפי' רבותי ראיתי דמפקי לאחר מיתה מדכתיב אשת בנך היא דמיתר. והנה רבינו השיג לפרש"י שכן ולא מצאתיו נדרש בשום מקום עכ"ל ואיכא למידק דעדיפא הו"ל לומר שדברי רש"י נסתרינן מהת"כ שכן רבינו מקורס דדרשינן אשת בנך דמיתר להו"ל השפחה והנכרית ולא מיתר כלל לרבות לאחר מיתה ורש"י בעלמא רמז לדברי הת"כ כפי' התוס' ויקרא י"ח ט"ו. אולם עיין בסמ"ג שם שכן וז"ל וקבלנו מרבותינו כי מלא תגלה ערותה שלא הוצרך לכתוב לאזהרת כלה אטו למדין שבה לרבות אחר מיתה בנו עכ"ל וז"ל אין סתירה לרש"י מדברי הת"כ דמאשת בנך דמיתר ילפינן להו"ל שפחה ונכרית ומלא תגלה ערותה דמיתר ילפינן לרבות אחר מיתה בנו ולפי"ו מ"ס רש"י סנהדרין שם והא' דלדור וכתביה לחייב עליה אף לאחר מיתה אין ר"ל כמש"כ רבינו בכוונת דבריו דהיינו מדכתיב אשת בנך היא אלא כמש"כ בסמ"ג דר"ל מאלו פסוק ויהיו משך התקרא דכתיב לא תגלה ערותה ועיין באורי מהר"ל שם :

(א) בנדפס סימן רנ"א. (ב) תישכב נראה לי דז"ל תושכב בוא"ו והוא מניין הפעל ועיין הגרש"ם : (ג) עיין ח' הרשב"א קדושין י"א א' שכן

לחייב גדול השוכב נחלקו בחדא (ד*) שמעתתא רב ושמואל רב אמר לא (* משוה ביאת פחות מבן ט' בבן ט' ושמואל אמר לא עשו ביאת קטן מבן שלש כבן שלש ותניא התם כותיה דרב מדלא קרי תנא זכור אלא בן (ה) דתניא זכור בן וכו' פי' דנשכב קרי זכור וה"ק זכור דהיינו נשכב בן תשע פי' צריך להיות בן ט'; הבא על הבהמה מלתא אחריתי קאמר פי' (ו) אם אותו בן ט' יבא על הבהמה; משכבי אשה מגיד לך הכתוב ששני משכבות יש באשה פי' ממה שקרא משכב זכור משכבי אשה למדנו שמשכב נקב הנקבה שיש כיוצא בו בזכר נקרא משכב ולא ממשכבי אשה לשון רבים וליף (ז) השתא אתי שפיר דאמר ר' ישמעאל עלה הרי זה בא ללמד ונמצא למד פי' שהאשה מלמדת על הזכר ונמצא למדה מן הזכר לחייב על הנקב שיש כיוצא בו בזכר פי' בא ללמד כו' הדבר שבא ללמד לרב (ח) וטעמא דרב דאמר בן ט' דכל דאיתא בשוכב איתא בנשכבת (ט) למדנו אזהרה לשוכב ולנשכב, ועונש כרת כמו בן שמוענו דכתיב בסוף הענין ונכרתו הנפשות סקילה בעידם והתראה מנלן ת"ל בקדושים תהיו ואיש אשר ישכב את זכר משכבי אשה

(*) ט"ז ס"ז

תועפות ראם

ס' בסם הראב"ד שפרשם לפטור את הקטן לכיון דביאתו ביאה ונהגה אימא בזה ליעשים והריטב"א שם הוסיף דנצרי הראב"ד וז"ל סל"א בעריות לחייב שהרי ביאתו ביאה ודומיא דמתעסק בעריות שהוא חייב מפני שנהגה קמ"ל כו' והרשב"א שם כ' ע"ד הראב"ד דאיתא מחזור כיון דנעלמה לאו בר עונשין הוא דאי משום דנהגה א"כ למעשה נמי קרא לגבי אכילת איסור וז"ל ליישב ד' הראב"ד לכיון דמעט' קרא בחדא דהיינו בעריות דמעט' דנעלמה לא מהני לחייבו עונש א"כ ה"ה בחלבים דחד טעמא הוא אך לפי זה אי אפשר לפרש כאן כפי' הראב"ד דתרתו למ"ל. והרב הגאון ראב"ד שליט"א כ' וז"ל עיין תוס' ערכין ג' א' ד"ה למעשה דמשום קלון האשה הו"א דיתחייב דומיא דבהמה הנרצעת וכן שייך יותר ח' זה דלכא קלון עפי' כלשון הגמרא גיטין נ"ז ב' ששכבו לקלון ואולי ס"ל לרבותינו דמשום קלון נ"ה ס"ד להרוג נפש ממשכב אף שקטן הוא אבל סברת הראב"ד נראה לי דלא שייך כאן בזכר דנכס' לא להנהיג כבדקדושין כ"כ ב' ואף דאמרנו שם מאן לימא לן דל"ל האשה לתרווייהו י"ל דשם לענין קנין וקדושין שאני אבל לענין חיוב י"ל דל"ה האשה גמורה לחייב כדי שנתקן קרא לפטורו ע"כ י"ל דגם הראב"ד יורה לד' רבינו ועיין תוס' סנהדרין ס' ב' ד"ה לרצונו של' ארביעה אין יצרו חוקסו כ"כ וכדעת חכמים דר"י קדושין פ"ב א' לא נחשדו כו' ופ"ז י"ל בזה דק"ל מכות ז' א' במנאפס משיירא מנאפס שזכר ובהמה איתא כן רק צריך שיראו כמב"ש דל"ה בזה חוקת טורה זו כו' כמב"ש הרמב"ם פ"א מה"ב ה"ה וכמדומני שגם' פנים יפות פ' אחרי כ"כ אולם ד' רבותינו הראשונים לא מנאחי כן ע"כ והנה לדברי הראב"ס כאן צריך לפרש דהגמ' דסנהדרין כ"ד א' הא כדאיתא והא כדאיתא איש פרט לקטן פחות מבן ט' ואשר ישכב את זכר בין גדול בין קטן אותו קטן פי' בן ט' שנים וי"א אלא שהוא קטן לענין דר עונשין וכו"כ הריטב"א בתי' לקדושין י"ט א' וז"ל וטע"ז דסיפא בקטן פחות מבן י"ב שנה ויבא בקטן פחות מבן ט' לא ארריא דכל חד מנייהו כדאיתא. (ד*) ז"ל בזה. (ה) בן ט' דתניא כו' כז"ל. (ו) פי' כו'. עכ"ל דכונת רבינו לפי"ז היינו לחייב את הבהמה דאיתא הבן ט' ודאי פטור וא"כ ק"ל למ"ל לדחוק לפרש כן ואמאי לא פי' הבא על הבהמה גדול שבה על הבהמה לחייב את הגדול כיון דמילי מילי קתני כפרס' סנהדרין כ"ה א' וכ"כ רבינו מילתא אחרייתא קאמר ואולי ניחא לי' לרבינו לפרש יותר שיהי' שייך גם רישא דברייתא להסיפא וז"ל הרב הגאון ראב"ד שליט"א לי' נראה להביא במקום פי' שז"ל אפי' ור"ל אפי' קטן בזה ע"כ דל"כ למאי נ"מ חיי לה ביהר זכור והבהמה דנשאלתא בסיפא אקטריך משום שלכ"ד משא"כ ברישא א"י דהא הוא דקמ"ל ונא"ע כ"ל ליישב קו' ההוי"ס סנהדרין פ"ו מ"ד ד"ה הבא עה"ו וז"ל תימא למאי נ"מ נקט לי' הבא ע"כ ש"ל דלהכי מפרש אס' אדם חטא בהמה מה תשאה אלא מפני שבה תקלה ע"י כו' ועיין לי' הרמב"ם פ"ב מה"ב ה"ה שזה סעט שנהרגו בנות מדין עיי"ש וא"כ ה"כ בזה עה"ו מבני מדין ודוק ע"כ. (ז) בנדרם חסר כל זה וז"ל הרב הגאון ראב"ד שליט"א רש"י ז"ל כ' בנ"מ דמלשון רבים יליף עיין בתורות מ"ו א' ד"ה שלא מנינו ובכריות ו"א ב' ועיין יבמות נ"ו ב' ובכ"מ דנקט בפסיקות משכבי אשה על שלכ"ד מיהו ינ"פ כדברי רבינו וסמכה הגמרא על יפותא דהכא ואולם מהא דקדושין כ"ב ב' דהקשה התורה כדרכה לשלכ"ד לענין קנין וכן בזכר כ"ו ב' לענין קנינו והי' נ"ה בזכר א"כ מ' דמלשון משכבי דרש וכן מהא דפריך בהריות ד' א' אהא דמשני דאמרי כדרכה אסור שלכ"ד מותר דהא משכבי אשה כתוב וז"ל דבר שהדוקין מודין זו ולדברי רבינו דהוא ממדה שבה ללמד ונמצא למד ודאי דאין הדוקין מו"ב ולא היה פריך בפסיקות ע"ז משא"כ לרש"י שהוא מדכ' משכבי לשון רבים הרי הוא פשטא דקרא ומודין זו ובאמת לטובת הגמרא יבמות פ"ג ב' ס"ז לחכמים שם דאשה שלא כדרכה הוא מרבויה דקרא אשה וע"ס בזה דפריך בכ"מ משכבי אשה וז"ל כמב"ש התוס' בכ"מ דדרשא פשוט נקט אך הך דהריות ע"ק וי"ל דלדוקים בודאי קרוב להם לדרוש פשטא דמשכבי לשון רבים מלדרוש מן אשה עכ"ל וז"ל דמש"כ רבינו פי' ממה שקרא מ"ו משכבי אשה למדנו כו' ולא ממשכבי לשון רבים יליף דה"ס משום דכן הוא סוגיית הגמרא דיבמות פ"ג ב' דממש"כ משכבי ל"ר אחי לדרשא אחרינא לנדרונינוס עיי"ש וס"ש בזהא שלא כדרכה מנ"ל משה ועיי"ש בהריטב"א שפי' דהז"ל ואת זכר נ"ה משכבי א"י לא תשכב משכבי זכר מאי אשה לרבות ולחייב ב' משכבות. (ח) לרב. כ"ל דיתניא לרב פ"ס וז"ל לרוב וכוונת רבינו דהרבה פעמים מנאל בגמרא הרי"ז בא ללמד ור"ל זה הדבר הכתוב כאן בא ללמד על חבירו ונמצא שאלו דבר נלמד מן חבירו וא"כ ה"כ ע"כ ה"פ דמשכבי אשה הכתוב כאן בא ללמד על הזכר וכמב"ש בזהו"ה קדושים ס' ק"ס לפי ששכיבה כולל גם השוכב עמו בזמנה בשר שדוקא על גליי ערוה חייב כמו בזהא או כמב"ש התוס' סנהדרין ע"ז א' ד"ה הרי. ונמצא שמשכבי אשה נלמד מן הזכר והיינו לחייב על הנקב שיש כ"כ בזכר ואחי שפיר לפי' רבינו אבל אס' נפרש ממשכבי אשה הכתוב ביו"ד לשון רבים יליף ששני משכבות יש בזהא לא אחי שפיר מ"ס ר' ישמעאל הרי"ז בא ללמד ונמצא למד והלא בא לעולם הו"ה יתירא ללמד ולא ללמד אלא הו"ה בא ללמד לזהא ולא לזכר ומשכב אשה הכתוב בא ללמד לזכר ועל אות יו"ד אין שייך לומר דבר כמו בכ"מ פי' בא ללמד כו' הוא אותו דבר הכתוב שבה ללמד ובאמת הוא למד וק"ל. ובנדרם ס' רנ"א חסר כל זה. (ט) בנשכבת. בגמרא איתא בנשכב.

תועבה עשו שניהם דמיהם במ ותניא בספרא ומייתנין לה בפ"ד מיתות מות יומתו בסקילה אתה אומר בסקילה או אינו אלא באחת מכל מיתות האמורות בתורה נאמר כאן דמיהם במ ונאמר להלן באוב וידעו דמיהם במ מה להלן בסקילה אף כאן בסקילה. בזכר לא מצינו תולדה כי לא (י) חכמים תולדה לגזור עליה:

סימן ה (א)

בהמה. הוזכר הכתוב באחרי מות [ויקרא י"ח כ"ג] ובכל בהמה לא תתן שכבתך למאמה בה. ותניא בספרא ומייתנין לה בפ"ד מיתות [י"ז כ'] למדנו אזהרה לשוכב מנין ת"ל לא יהיה קדש בבני ישראל ואומר וגם קדש היה בארץ דברי ר' ישמעאל רע"א אינו צריך הרי הוא אומר לא תתן שכבתך שכיבתך וענש כרת בסוף הענין דכתיב ונכרתו הנפשות העושות וענש סקילה בעדים והתראה בקדושים תהיו שנאמר ואיש אשר יתן שכבתו בבהמה מות יומת ואת הבהמה תהרגו ותניא בספרא ומייתנין לה בסנהדרין למדנו עונש לשוכב מנין ת"ל בפ' ואלה המשפטים כל שוכב עם בהמה מות יומת אם אינו ענין לשוכב תנהו ענין לשוכב לדנו כשוכב (ב) דכתיב ביה תהרגו. אמרינן התם מנלן דבסקילה כדתניא מות יומת בסקילה אתה אומר בסקילה או אינו אלא באחת ממיתות האמורות בתורה נאמר כאן תהרגו ונאמר להלן בפ' ראה גבי מסית כי הרג תהרגו (ג) מה להלן בסקילה אף כאן בסקילה. בבהמה למדנו היה מנלן למדנו בחולין פ' בהמה המקשה [פ"א ה'] היה בכלל בהמה דכתיב בראה ואת הבהמה אשר תאכלו וכתיב איל רצבי ויחמור. עוף לא למדנו לא תנן ולא תניא; ויש ללמד חובה מדתנן [בבא קמא נ"ד כ'] לכלאים ולשבת היה ועוף כיוצא בהם. ואמרינן בנמרא אי כלאים דהרבעה משבת ילפי (ד) בהמתך דשכיבה משבת וספק בידי על (ה) אשר יורו לי צדק דא"כ אמאי לא תני ליה בשור שננה (ו) מסתמא לא מספקא לן אלא בסקילה אבל אסורא

תועפות ראם

(י) כי לא מנלו חכמים כו' כ"ל ומש"כ רבינו שלח מנלו תולדה הוא לחכמים דר"י שלהי קדושין פ"ב ח' לשון הגאון רא"ד שליט"א. וידידי הרה"ג וכו' מזהר"ר זאב וואלף שליט"א ראדונסקי מניסיונו הערני דלר"א דלמר יצמות פ"ג ב' אנדרונגוס חייבין עליו כו' כזכר כד"ל בזכרות שלו אבל ננקבות שלו פסור וכתב שם הריש"א פ' פסור מדאורייתא אבל לוקה מ"מ כדכ' הרמב"ם ז"ל ח' הרי יש תולדה לזה: (א) נדפס סימן רל"ב. (ב) לדנו כשוכב. נדפס הגירסא משונה ש' שם למדנו כשוכב עונש דכתיב ציה תהרגו ומנלן דבסקילה כו' אולם לפי"כ כלן הוא ממש כדברי הסמ"ג לאוין ז"ה ח"ל ונכתב לשון שוכב לדנו ששוכב בעונש הסוכב בסקילה שאל"כ הייתי אומר שזו היא המיתה האמורה בתורה סתם שהיא חנק עכ"ל והביאו הרש"א בסנהדרין כ"ד ב' תוד"ה ואפקי' חש"ר תנהו ענין לשוכב לדנו כשוכב דכתיב ציה תהרגו ור"ל דיהיה דינו בסקילה כמו שמפרש ואילן אמרינן התם כו'. (ג) תהרגו ס"ס וז"ל תהרגו וכפי מש"כ רבינו כן הוא במנאל ומש"ה פ' להלן כפ' ראה גבי מסית אבל לשון הת"כ ויקרא כ' פ"ו ונאמר להלן הרינה ופס"ו אפשר לפרש דלהלן פ' בפסוק הסמוך והרגת את האשה ושם ילפינן דבסקילה מדכתיב דמיהם כס' כתיב"ש עיין במנאל הפנים להפ"מ ירושלמי סנהדרין פ"ז הל' ונחקק שלמה בשם"ה ד' ויילגא יצמות ד' ח' ברש"י ואילן הסמ"ג לאוין ז"ה ש' וענש סקילה שנאמר ואיש אשר יתן שכבתו בבהמה מות יומת ואת הבהמה תהרגו ומנינו במסית הנסקל שככות שם כי הרג תהרגו ואומר ואשה אשר תקרב אל כל בהמה וגו' דמיהם כס' עכ"ל היינו שמפרש בזה"כ שר"ל ונאמר להלן הרינה שהוא במקרא הסמוך והעתיק הסמ"ג שתי הבריות הא' מה שהביאו חז"ל בגמ' סנהדרין וכו' מה"כ. (ד) ילפי. ז"ל ילפינן בהמתך משבת ושבת מנלן דכתיב וכל בהמתך לרבות חיה ועוף וכו' היכי דילפינן בהמתך דהרבעה משבת ה"ל ילפינן בהמה דשכיבה כו' וכו' נדפס. (ה) ע"ז ז"ל עד המעתיק. (ו) שם הספק של רבינו נדפס ליתא אך כן מובאר שמשום הכי מסתפק דא"כ אמאי לא תני ליה בשור שננה ואף שהגאון וס"ר נ"ב למקין י"ל שאינו משיר דכבר שנה זה במשנה רפ"ב דב"ק ועיי"ש בתום י"ז ב' ד"ה קמ"ל, ומה שלא שנה במשנה סירוס ה"ע דשם לא כתיב בתורה לשון שור או חמור וכל בהמה כ"א ובארצכם לא תעשו דהוא כל שצארכם, ועיניה י"ל שנכלל בפריקה שכתוב במשנה ואף שחלוקין בהלכותיה, ובהריגת נפש במשנה עדיות ועיין בס' נר למאור לירידי עוז הרב הג' עדין לגאון ותפארת מו"ה מרדכי אל"י ראבינאוויץ שליט"א אבד"ק ושלנאווה בסיומן ס"ה אות ו' ועיין חולין פ"ה ח' ח' ועוף הנסקלן שפרש"י כגון שנרבעו אולם לרבינו אין הכרח בפרש"י ד"ל כגון שהרגו את הנפש בבריות כ"ז ח' והנה בסמ"ג לאוין ז"ל כ' ואשה לא תעמד לפני בהמה לרבעה כו' וענש סקילה כו' ולמדנו בכל התורה כולה היה בכלל בהמה ואפשר שגם רביעית עוף בכלל בהמה שנלמד בהמה בהמה משבת כו' ולענין קרבת נמי מסקינן בפ' המזבח מקדש פ"ה ב' שיש הרבע בעופות עכ"ל ובספר נחל איתן להרמב"ם פ"א מא"כ הס"ז לא זכר דברי הסמ"ג והביא מעמנו ראיין מקדנות לפשוט ספק היראים והרב הגאון מו"א דמחנינו שליט"א העיר כיון דסוף סוף איסורא דאורייתא מיהו איכא להרביע עוף שפיר פסלינן ל' לקרבן. ואינו מבין דברי מהרש"ל צביאוריו לקמ"ג שם ש' במנאל ז"ה לא היה צריך הסמ"ג לכתוב זה דהי' בכלל בהמה דפשיטא הוא שהרי כ' וכל בהמה לא חתן שכבתך אבל בכתב שלא כ' כל הוצרך לומר למדנו בכל התורה כו' וקשה לי אע"פ דכתיב כל באהמה מ"מ עונש לא למדנו דבעונש לא כתיב "כל" ואכתי הול"ל דהיה בכלל בהמה לענין סקילה וכספקו של הרא"ם דהגם דאיסורא איכא בשוק ג"כ אבל סקילה לא שמענו ועיין בהנהגות חשק שלמה ע"ז כ"ב ב' ומש"כ שם על העין משפט דליכא זה ברמב"ם במחל"ת לא דק למבואר הוא ברמב"ם פ"ב מא"כ ה"ו דאפילו עוף אין מעסקין. וראיתי צביאור ווי העמודים ליראים נדפס ס' רל"ב שהקשה ע"ד רבינו דהא עכ"ל דעוף נמי בסקילה דבסנהדרין כ"ז ב' תניא רמ"א כל עורה שז"ל של ישראל ממייתין עליה כ"ג מזהר עליה וכל ערוה כו' ומסקינן לה שם כ"ח ח' כר"ע עיי"ש ואם איתא

דאורייתא מבורר דאיכא דאמרי' בפ' ד' מיתות [סנהדרין י"ט כ'] אמר ר"י בר חנינא כל פרשה שנאמרה לבני נח ונשנית בסיוני לזה ולזה נאמרה לבני נח ולא נשנית בסיוני לישראל נאמרה ולא לבני נח, וזה נאמרה לבני נח דכתיב והיו לבשר אחד יצאו בהמה והיה (ו) שאינן נעשין לבשר אחד. ותניא בספרי (ח) ומייתנין לה בפ' ד' מיתות איש אשר יתן שכבתו בבהמה, איש פרט לקמן לפמור הבהמה בשכיבת קטן כו' (ט) עניינו כאשר פירשנו באיש פרט לקמן דכתיב גבי זכר, גם לזה לא מצינו תולדה, כי לא נמצא דומה לה :

סימן ו (א)

ואשה המביאה את הבהמה עליה. הוזהר באחרי מות [ויקרא י"ח כ"ג] ואשה לא תעמוד לפני בהמה לרבעה תבל הוא וענש בכרת בסוף הענין דכתיב ונכרתו הנפשות, וענש בסקילה בעדים והתראה בקדושים תהיו דכתיב [ויקרא כ' ט"ז] ואשה אשר תקרב אל כל בהמה לרבעה אותה והרגת את האשה ואת הבהמה מות יומתו דמיהם במ. ובספרא נאמר כאן דמיהם במ ונאמר להלן דמיהם במ, מה להלן בסקילה אף כאן בסקילה. ואע"ג דבהמה (ב') בתורה למדנו חיה בכלל בהמה, כאשר פירשנו למעלה, ואם מביאה עוף כאשר (ג) פירשנו למעלה בשכב עם בהמה הנראה לנו. ותולדה אין לה כי אין דומה לה :

סימן ז (א)

נערה המאורסה. הוזהר הכתוב בפ' אחרי מות [ויקרא י"ח כ'] ואל אשת עמיתך לא תתן שכבתך לזרע, ונערה המאורסה בכלל אשת עמיתך היא (ב) ולמדנו אזהרה לאיש, לאשה מנין למדנו מעשרת הדברות, דכתיב לא תנאף, ובאשת איש נקרא נאוף, דכתיב אשר ינאף את אשת איש ובכללו למדנו גם אזהרה לאיש (ג) וענש בפ' כי תצא כי תהיה נערה בתולה מאורסה לאיש ומצאה איש בעיר ושכב (ד) איש וגו' והוצאתם את שניהם אל שער העיר ההיא וסקלתם אותם באבנים ומתו, בסקילה בעדים והתראה, ובאל עדים והתראה כרת, שעל אותו המקרא ואל אשת עמיתך כתיב באחרי מות ונכרתו הנפשות העושות. ותנן בסנהדרין פד"מ [פ"ז כ'] הבא על נערה המאורסה אינו חייב עד שתהא נערה בתולה מאורסה והיא בבית אביה; באו עליה שנים, הראשון בסקילה והשני בחנק. ותנינן בגמרא נערה ולא בוגרת, בתולה ולא

תועפות ראם

איתא דברצית שוף ליכא סקילה אמאי צ"נ מוזכר עליה (*). (ו) והיה ושוף שאינן כו' כ"ל וכ"ה גנדפס. (ח) בספרי. צ"ל בספרא. (ט) גבריתא דסס סנהדרין כ"ד כ' איתא צבהמה בין גדולה בין קטנה והרמז"ס בפ"א מנ"צ הס"ז כ' ולא חלק הכתוב צבהמה בין גדולה לקטנה שנאמר ובכל בהמה חפ' ציוס לידתה הנראה מלשון דלחריב מתיבתא ובכל דלפי' ציוס לידתה וא"י מנין לו זה :

(א) גנדפס סימן רל"ג. (ב') דבהמה כתוב בתורה כ"ל. (ג) כאשר. גנדפס איתא כבר פירשנו כו' ועיין נחל איתן הכ"ל [ס"ה אות ו'] שתפס לרציו בגמרא ערוכה ונחיס פ"ה ב' דרובע ליתא בשוף וכן ראיתי צווי העמודים שהניח דברי רציו צ"ע מזה, ואומר אני לתרץ רציו הרא"ס דדוקא לענין הקרבה דאין כבר להקדמה ממין העוף כ"ל תורים ובני יונה בהם אמרינן בגמרא דפסיקא דאין רובע במין שוף כתורים ובני יונה משא"כ כאן לדין סקילה י"ל דיש בזה דלוי רובע גם בשוף וכ"כ בחי' מהריב"ש יבמות פ"ג ב' :

(א) גנדפס סימן רע"ו. (ב) אשת עמיתך היא כו' עד דכתיב לא תנאף. חסר גנדפס ומכאן רא' צורה למ"ש רציו ירוחם ח' חוס נתיב כ"ד ח"ב כ' בגט אנתתי והיתה ארוסתו כו' נראה לי שהטעם כבר ורא' מקדושין ו' א' הרי את אשתי הרי את ארוסתי כו' מקודשת נראה דלרוסה נקראת אשה וכן פסק השו"ע אה"ע סי' קצ"ז סמ"י ומכאן מפורש יואל אזהרה ללרוסה מקרא דואל אשת עמיתך הרי דלרוסה נקראת אשה ורמז זה הגרש"ס בסנהדרין כ"א ב' ועיין בסמוך. (ג) לאיש. גנדפס לאשת איש ור"ל צל להוסיף להאשת איש לא תנאף. וכ' מהרש"ל בביאוריו לספ"ג לאוין ק"ג וא"ל א"כ למה הוצרך קרא לכתוב אשת עמיתך וגו' וי"ל דנאוף לא הוה ידעין אם היא שכיבה בעילה או ענין אחר כגון חיוב ונישוק להכי כתב קרא שהוא ענין שכיבה עכ"ל ולענ"ד קושיית מהרש"ל לק"מ דשפיר אצטריך ואל אשת עמיתך לכלול אותה בכלל כרת האמור בפרשה וכלשון רציו בסמוך ובלא עדים והתראה כרת שעל אותו המקרא ואל אשת עמיתך כתיב בלח"מ ונכרתו הנפשות העושות, וגם נערה המאורסה בכרת כמפורש כאן בדברי רציו וכ"כ רציו ירוחם ח' חוס נתיב כ"ג ח"ב דנערה המאורסה ואשת איש בכרת, וראיתי להחפזת יסראל בפיה"מ שלהי סנהדרין בסוגר העונשין שכל שם דנערה המאורסה אינה בכרת וראיתו שם דלא מני לה בריש כריתות ובמחל"כ שנה בזה דמ"ש בכריתות ואשת איש כולל בין ארוסה בין נשואה ואין חילוק ביניהם כלל ולא יראה נערה המאורסה כ"ל לדונה בסקילה ועיין הגרש"ס סנהדרין כ"א ב', וחשק שלמה יבמות ל"ד א' הגדפס"ס בשם"ח שילהי נדס. והנה הסמ"ג לאוין צ"ז ביאר כאן ורע"פ שאזכיר לא תנאף נאמרה בלשון זכר ואיך הוה אשה בכלל ות' מדמנא דבר' כו' וכ' ד"ו רציו להלן סי' י"ח צדין אשת איש וצ"ל למה לא הקדימו כאן. (ד) לשון הפסוק כי יסיה נערה בתולה וגו' ושכב

(*) ועיין ס' תרומים פ"ז מל"ה נראה כגויה סי' נ"ג נ"ד שם' ולמדנו מסיוני דמיה ושוף גמי בכלל עכ"ל וא"י מקום לימוד זה איפה הוא.

ראים

עמוד עריות

ספר

בעולה, מאורשה ולא נשואה, בבית אביה פרט לשמסרה האב לשלוהי הבעל. בקמנה אם (ה) בא עליה בסקילה נחלקו בזה בפד"מ ר' מאיר וחכמים, לר"מ נערה ולרבנן נער חסר אפילו קמנה במשמע. ויש לשאול (ו) היכי מצינן לאוקמי (ו) והכתיב והוצאתם את שניהם, ואילו קמנה לאו בת עונשין היא והכי נמי דייקנן בכתובות פ' נערה שנתפתתה [מ"ז ל'] גבי מוציא שם רע, טעמא דכתיב נערה מלא הא לאו הכי אפילו קמנה במשמע הא כתיב ואם אמת היה הדבר וגו' ואיכא למימר דהכא חיינו טעמא דכתיב ומת האיש השוכב (ח) עמה לבדו. ובמה היא נעשית ארוסה כדתנן בקדושין האשה נקנית בשלש דרכים בכסף בשטר ובביאה, בכסף (ט) וב"ה אומרים בפרוטא ובשוה פרוטה וכמה היא פרוטה א' משמנה כאיסר האמלקי, וקימ"ל כב"ה. תניא [קדושין ט' ב'] בשטר כיצד כתב לה על הנייר או על החרס הרי את מקודשת לי כו' בביאה במשמע וכולהו נפקי להו מקראי בקדושין פ"א כסף דכתיב כי יקח איש אשה ואין קיחה אלא בכסף, וב"ה אומר נתתי כסף השדה קח ממני; שטר דכתיב ויצאה והיתה מקיש הויה ליציאה, מה יציאה בשטר (י) אף הויה בשטר, דכתיב וכתב לה ספר כריתות ונתן בידה אף הויה בשטר. ביאה דכתיב ובעלה ותניא ובעלה מלמד שנקנית בביאה ותנן בקדושין פ"ב [מ"א ב'] האיש מקדש את בתו כשהיא קמנה (יא) בו ובשלוהו. ותנן בפ' נערה שנתפתתה (יב) האב זכאי בכסף בכסף בשטר ובביאה. ותנן בקדושין (יג) ונפקא לן מקרא [כחומות מ"ז ל'] דאמר רב יהודה ויצאה חנם אין כסף, אין כסף לאדון זה אבל יש כסף לאדון אחר ומאן ניהו האב (יד) וכשם שהאב מקדש בתו בשלוהו כך האיש מקדש ששלוהו של אדם כמותו לכל דבר חוץ מדבר עבירה. ובקדושין שאינם מסורים (טו) נקראת מאורסת, דקימ"ל בקדושין פ' האיש מקדש [י"א ב'] דהו קדושין, דאביי ורבא הלכתא כאביי (טז) בר מיע"ל קנ"ם ואחד מהם קדושין שלא נמסרו לביאה אביי אומר הו קדושין ורבא אומר לא הו קדושין. ועתה אפשר קדושין שאינן מסורין לביאה מה הם: אדם שיש לו בנות קטנות או נערות ראויות להתקדש ע"י אביהן ואמר המקדש בתך מקודשת לי בין אמר אחת מבנותיך מקודשת לי בכל ענינים תפשי קדושין בכלם. וראיה לדבר דאפילו בבתך מקודשת לי מקודשת, דהא מייתי עלה בקדושין [ס"ג ל'] פלוגתא דר' מאיר ור' יוסי דפליגי בפ' האומר דתנן מי שיש לו ב' (יז) בנות משתי נשים, ואמר קדשתי בתי הגדולה ואיני יודע אם גדולה שבגדולות אם גדולה שבקטנות, אם קמנה שבגדולות שהיא גדולה שבקטנות, כולן אסורות חוץ מן הקטנה שבקטנות דברי ר' מאיר; ר' יוסי אומר כולן מותרות חוץ מן הגדולה שבגדולות וטעמיהו: דר' מאיר סבר מחית סבר מחית אינש נפשיה לספיקא ור' יוסי סבר לא מחית אינש נפשיה לספיקא ואי אחת מבנותיך קאמר האי מאי אחת (יח) דלשון אחת מבנותיך משמע שלא ידע. איזו יקח; אלא בבתך מקודשת לי פליגי ואמר ר' מאיר, ואפילו ר' יוסי לא קשרי אלא משום שהזכיר גדולה שבגדולות, אבל בתך מקודשת סתם דליכא למימר האי טעמא אסור לכולי עלמא. ועוד לא ידע תחכם להתבונן לחלק בו (יט) בתך לאחת מבנותיך, מאחר שאין באחת הוכחה שלא היה לו לדבר סתם, ואפילו הזכיר גדולה ויש גדולות ג' או ב' כולן אסורות, דקימ"ל הלכה כר"מ בגזירותיו, פ' בחומרותיו, כדאמרין (כ) בפ' נערה

תועפות ראם

ושכח עמה והוצאתם וגו'. (ה) אם הבא עליה ט' לר"מ נערה ולא קמנה ולרבנן כו' כ"ל וכ"מ נדפס. המעתיק. (ו) ויש לשאול כו' עיין כתובות מ"ד ז' תוד"ה הל"ה. יסוד לקושיות רבינו. (ז) לאוקמי בקמנה והכתיב כו' כ"ל. המעתיק. (ח) השוכב. ז' אשר שכב. (ט) בכסף בית שמאי או' דנינו ונשואה דינר ונכ"א כו' כ"ל המעתיק. (י) מה יציאה בשטר דכתיב כו' זידה אף הויה בשטר. זיאה כו' כ"ל. (יא) קמנה ז"ל נעקב. (יב) נדפס חסר ד"ו וכן הוא הכון. (יג) ותנן בקדושין. כ"ל דכ' תיבות אלו מיותרות. (יד) צערוך ערך אז כ' ולמדנו שהן לאציה מדכתיב והיתה. והגרי"ם שם הגיה דל"ל מדכתיב ויציאה ולענ"ד אין צורך להגיה דכוותה הערוך לכסף שבקדושי שטר וזיאה מנלן שהם לאציה דמן ויציאה אין אלו למידין אלא על הכסף שמתקדשת בהם שהם לאציה וכמס"כ הערוך ערך אן, אך אם נתקדשה בשטר וזיאה ונתנו שטר לאציה שנתנה לקדש בהם וכמס"כ הערוך מקדש והוא מיוחסלמי הוצא צחוס' קדושין ג' ז' ד"ה האב ע"ז כ' הערוך שם הם לאציה מדכתיב והיתה ומקשינן היות להדדי והיינו ממש מה שאמרנו בקדושי שטר וזיאה מנלן שזוא זיד לאציה א"כ והיתה לאציה אחר וכיון שהשטר וזיאה זיד לאציה ממולא הכסף שנתנו להתקדשת בשטר וזיאה הם לאציה. (טו) מסורים לביאה נקראת כו' כ"ל. (טז) כאביי. ז"ל כרבא. (יז) ז' כתי צות כ"ל. (יח) האי מאי אחת. ז"ל האי ודאי מחית וכ"כ בהגהת מ"י רפ"ס מהל' אישות ע"פ רבינו בספר יראים ח"ו שם ואי אמר אחת מבנותיך ודאי מחית נפשיה לספיקא ולא פליגי ר' יוסי עכ"ל ועיין במדרכי ריש קדושין סי' תע"ד מה שכ' שם בשם הרמב"ם וכו' שם המדרכי אח"כ ח"ו ונראה להר"ם דהו קדושין שא"מ לביאה כו' עכ"ל. ונראה לי דל"ל ונראה להר"ם והוא ר' אליעזר ממין שחולק על רמב"ם כמס"כ כאן. ובנדפס חסר כל הכתוב כאן עד ותולדותיה. (יט) לחלק בין בתך לאחת כו' כ"ל. (כ) כדאמרין. נראה שם"ס הוא וז"ל והא דלאמרין כו' וזמנא שפי' רבינו קן פרש"י שם מ"ז א' דלחא ר' יוחנן לאספקי לדמחולא מיהא דבהא הלכה כר' יוסי, גס מה שפירש רבינו בגזירותיו דהוא בחומרותיו כן פרש"י שם הלכה כר"מ בגזירותיו כ"מ שהחמיר וכן פרש"י בכתובות כ"ז א' בגזירותיו דבדר שהוא מחמיר על ד"ת באיסור והיתר ע"י גזירת דבריהם. ורבינו שמחה בהגמ"י הכ"ל לא ס"ל כן אלא פי' בגזירותיו היינו דוקא במקום שאין מחמיר משכנעו אלא מטעם גזירה עיי"ש גם המדרכי בפ' אע"פ בכתובות סי' ק"פ ס"ל כרבינו שמחה ח"ו שם הלכה כר"מ בגזירותיו ופרש"י כו' ולא נראה דפ"י מי שהוציאוהו משמע דאין הלכה כר"מ אלא בגזירותיו

מי שהוציא אוהו [ענין מ'ו א'] ודלמא לאפוקי מדרב נחמן אמר שמואל דאמר הלכה כר"מ בגזירותיו לא ללמד דלא קי"ל כרב נחמן קאמר אלא הכי קאמר ר' יוחנן הוצרך לומר הלכה כר' יוסי דמיקל ולא כר"מ דמחמיר לאפוקי מההוא כלל דאמר ר"ג הלכה כר"מ בגזירותיו הכי קי"ל. וכן כתב רב יהודא גאון ז"ל בהלכות מיאון דהלכה כר' מאיר בגזירותיו כדחיינן עובדא בכתובות [מ'ו א'] דאמר ליה רב יוסף אי הכי זיל כתוב לה וזהו לשונות"ר מעוברת חבירו ומינקת חבירו לא ישא ואם נשא יוציא ולא יחזיר עולמית דברי ר' מאיר, וחכמים אומרים יוציא ולכשיגיע זמנו לכנוס יכנוס והלכה כרבנן ולא יחזיר עולמית דברי ר' מאיר וחכמים (בא) ולא תימר הלכה כר"מ בגזירותיו הכא קנסא הוא והלכה כר"מ בגזירותיו ולא בקנסות, ע"כ דברי רב יהודא גאון. ואפילו אם היינו (כב) כהוא דעירובין דר' יוחנן לאפוקי מדרב נחמן אתא אפילו בשאר מקומות, מ"מ הלכה כר"ג אמר שמואל דמעשה דכתובות רב וכוותיה עבדינן כפסק הגאון ז"ל. ועוד דבמילתא דר' יוחנן בעירובין דאתי לאפוקי מד"ג אמר שמואל, אמרי' עליה ביבמות בהחולין [מ"ז ב'] הדר ביה ר' יוחנן ליתא, ואע"ג דממעמא אחרנא הדר ביה מ"מ למדנו דליתא ואפילו בבת (כג) אחת ואמר גדולה יש לחוש לאמצעי' שהיא גדולה מן הקטנה. ואע"ג דאמר אבוי בהאיש מקדש אבל בבת אחת דברי הכל גדולה גדולה קטנה קטנה ממש אמצעית שמא אית לה לא קי"ל כוותיה אלא כרב הונא (כד) בר אבדימי דמתרין מוחלפת השיטה על ההיא

תועפות ראם

גזירותיו דוקא כגון היכא דגזר הכי אטו הכי ותדע דאמר בפ' מ"ש ר"מ ור' יהודה הלכה כר' יהודה ופריך מהא דתניא הרי שהיה רדופה לילך לבית אביה ואמר רב ט' ואמאי צריך לפסוק כר' יהודה והשתא מאי פריך משום הלכה כר"מ בגזירותיו ואפי' בחומרותיו הוצרך לפסוק הלכה כר' יהודה עכ"ל ודברי המרדכי תמוהין למעין גמרא שם מ"א ח' ובבבבא שם חדש נפסק יראים הנדפס בס' ק"ג הניח דברי המרדכי ב"ז אולם לא הרגיש במחל"ת שיש שם פ"ס וכ"ל במרדכי ופריך מהא דתנן וזו היא שאלתו העני מערב בגדיו וכו' ואמר רב ט' סיס דה גמי הלכה כר' יהודה ואמאי צריך כו' והוא דצור לענ"ד וכ"כ בהג"א פ"ה דכתובות ס"ו ובהג"א שם פ"ס ק"ה וחת מהא דתניא ז"ל מהא דתנן ולפ"מ המלא הרושים ח"כ מתשובת שבת יעקב ס' ל"א שרש לומר דדוקא נגד ר' יוסי הלכה כר"מ בגזירותיו ולא נגד ר' יהודה לכאורה אין כאן קושיא לפרש"י ורבינו אבל בלחמת דעת רבינו צדור דכ"מ הלכה כר"מ בגזירותיו ואפי' נגד ר' יהודה עיין גולדס ס' קמ"ו לענין גיר הנסה דפליגי ב' ר"מ ור' יהודה חולין ז"ב ב' ופסק רבינו שם כר"מ דמחמיר אחריו ב"מ שהוא להלכה כר"מ בגזירותיו ועיין ב"ח י"ד ס' ס"ד והנראה לי לתרץ פרש"י ורבינו ולדחות ראיית המרדכי דכיון דקי"ל הלכה כדברי המיקל בעירוב ואפי' בעירובי תחומין עיין הע"ש ס' מ"ח אות י"ג וי"ח שז לא שייך לומר בעירובין הלכה כר"מ בגזירותיו בחומרותיו ודוק. והא דאמר בחבובות כ"ו ח' לענין הא דאמר ר"מ לשהת אשה שאבדה שטר בחובותה הלכה כר"מ בגזירותיו לפי המרדכי והר"ד שמה עיין בפ"י כתובות ל"א ח' ודוק והרב הגאון מוה"ר ירושם יורה לנב שטיפ"א מוה"א דמתניתו העיר עמ"כ פ"ה היראים דהלכה כר"מ בחומרותיו ואפילו בדאורייתא וז"ל הוא מיסא חדשה לא ראייתה לעולם דא"כ אמאי לא קי"ל כר"מ בקטן וקטנה דל"ח ולי"ח ביבמות ס"א ב' [ואי נמא דר"מ מדרבנן חייס יקשה ג"כ להמרדכי] וגם הא דאמר חתולין פ"ה ח' דראה רבי דברי ר"ש בנכס"ד וסנאז בלשון חכמים הא הלכה כר"מ בגזירותיו אף כנגד רבים ודוחק לומר משום דשינה מא"כ ובפר"כ דברכות לענין להשיב לא מנינו לא מהספקים שיחמיר כר"מ, בפ"ו דשביעות מ"ב דבבבא שחין להם ציבור נראה מהיראים גופי' ס' קפ"ו דאין פוסק כר"מ דמחמיר. ובג"מ לפס אף דר"מ אוסר קי"ל דמות ביראים גופי' ס' ק"ו ובכמ"ד. ובפ"ג דמגילה אוסר למכור בבה"כ רק על חמאי ואין הלכה כן ובסוף יבמות לענין מים שיש להם סוף דאוסר ר"מ אין הלכה כן ואפשר משום דמעשה רב ויעיין נדרים ס"ג ב' דר"מ אוסר עד שיתן וצניטין ע"ד מוכח דהלכה כרבנן ובמכות ד"ד ס"ל לוקה ומשנ"ל [ואפשר דלענין נפשות לקולא] ועיין ע"ז כ"ט ב' בחולין וצני' ציבשים דר"מ אוסר וס' ל"ד ח' מובא בפשיטות דהלכה כחכמים [ומקט' מהג"ל יקשה ג"כ להמרדכי] ובבן פקועה ר"מ מחמיר דטעון שחיטה. ובכריתות פ"ג סב"ר ר"מ שיעור יציר' כאילו אוכל קליזת והל' כחכמים כדי אכילת פרס ובגדה פ"ג דר"מ מממא אף בלזרת בהמה והלכה כחכמים כדמוכח מגמרא כ"ד ב' דמות לילית ואפשר דהתם קולא גמי לענין ימי טוהר ור"מ ס"ל ציבמות פ"ו במעשר ראשון דאסר לזרים ולא קי"ל כוותיה ואף דאיכא חמאי דלא כוותיה ואיכא גמי ציבמות שם סתמא כותי' סוף דבר שיטה זו תמוה עכ"ל. ועיין חידושי הס"ס להגרי"ם שפספרי קטות מיושב נדרים מ"א ב' עמ"ש גמרא ר"מ סב"ר גזירין רחוק משום קרוב כו' ורבנן סב"ר ז"ל, שהיה שם צנע"ג למה פסקו כל הפוסקים כרבנן ולא כר"מ בגזירותיו ואמר לי הרב הגאון הנ"ל ליישב ע"ד החידוש ש"ל דתליא בפלוגתא דר"מ ורבנן ע"ז מ' ע"ב דאמר ר' יצחק בר יוסף אר"י דר"מ דחייס למיעושא גזר שאר מקומות אטו שאר מקום ורבנן דל"ח למיעושא לא גזרו שאר מקומות אטו אותו מקום וה"ל כדלריס שם דר"מ סב"ר גזירין רחוק משום קרוב אף דרחוק הוא רובא דעלמא וקרוב הוא מיעושא מ"מ ר"מ לשיטתו דחייס למיעושא גזר שאר מקומות הרחוקים אטו אותו מקום הקרוב ורבנן דל"ח למיעושא לא גזרו וכוין שכן שפיר פסקה הפוסקים כדלריס דלא כר"מ ודו"ק. שו"ר להלן בס' יראים כח"י ס' ע"ט שהעיר בעמנו בענין נ"ס לפסו וז"ל ואע"ג דפסקין בכתובות כר"מ בגזירותיו, הכא כר"ש דאמר רבא בההיא שמתחא הלכתא נ"ס לפסו מותר עכ"ל. (בא) ולא יחזיר עולמית דר"מ וחכמים בבה"ג ליתא חיבות אלו וז"ל דרבינו בא במאמר המוסגר לפרש במאי פליגי ר"מ ורבנן ולכאורה היינו אומרים דבתרתי פליגי הא דלר"מ יוציא בנס כיון שלא יחזיר עולמית בודאי מוציא בנס משא"כ לרבנן דאמרי יוציא אין צריך נס אלא הפרשה בעלמא עד הזמן שיכול לישאלה, והב' דלר"מ לא יחזיר עולמית משא"כ לרבנן לכשיגיע זמנו לכנוס יכנוס, ע"ז בא רבינו לפרש דלא פליגי אלא בחלל דהיינו בולא אלא בחלל דהיינו בולא אלא בחלל דהיינו בולא אלא בחלל דהיינו בולא אלא בחלל דהיינו בולא יבמות ל"ז ב' ונ"מ לכתן דנאקרה עליו לעולם עי"ש בתוס' סד"ה ולא. (בב) ואפילו אם היינו מפרשים בההוא דעירובין כו' כ"ל. (בג) בנת אחת. ז"ל בנת אחת וכו"ל כולה סוגיין. (כד) כרב הונא. ז"ל כרבי חנינא וכו"כ בגמרא וכו"כ בהגמ"י בלשון רבינו. מוחלפת

ספר עמוד עריות יראים יא

דמקשי' מנדרים, דתנן הנודר עד פני הפסח ר' מאיר אומר עד שיגיע ר' יוסי אומר עד שיצא והתם כבת אחת דמי והוצרכנו לתרין מוחלפת השיטה. ואע"ג דתירין אבוי בלישנא דעלמא פליגי מוחלפת השיטה קאמר' לן (כה) כדאמר' בעירובין קיימ' כדאמר בסנהדרין פ"א באחד דיני ממונות [ג' 6] כל היכא דפליגי תרי אמוראי וסוגיא דשמעתתא כחד מינייהו עבדו כוותיה. וסוגיא דשמעתתא ומסקנא בנדרים בפרק ר' אליע' (כו*) כרב הונא בר אבדימי דאמר מוחלפת השיטה, ואינו מוכיר שם תירוץא דאבוי כלל, הלכך סוגיא דשמעתתא מוקמינן כרב הונא בר אבדימי שהוצרך לומר מוחלפת השיטה, ואפילו ברור לן שחשב המקדש על אחת מהן אין מחשבת (כו) מכמלת דבר שהוצאת פיו משמע, דברים שכלב אינם דברים לבטל דברי פיו, שכיון שמשמעות דברי (כה) משמיע בענין אחר ומחשבתו בענין אחר אעפ"י שברור לנו שחשב כלבו לבטל דברי פיו בתר דברי פיו אוליין. ויש דברים סתומים שאינם דנים אותם כאלו הם מפורשים ואוליין בתר מחשבתו אלא מטעם שהדבר סתום נדון כמפורש שבאותו דבר לשון העולם לדבר בסתם ואינם חוששים ואין דרכם לפרש והיו סתום כמפרש, שכל הרוצה לפרש מדבר סתם, הלכך מה שהדבר מתבטל אינו מטעם המחשבה אלא משום שפירוש סתם דבריו כך הוא. וראיה לדבר, שאפילו בכרור שחשב לבטל משמעות דברי פיו מאחר שלשון דבריו לפי מנהג ולשון העולם משונה ממחשבת לבטל אין בדברים שכלבו כלום, דאמרינן בנדרים פ' ד' [כ"ה 6] ובשבעות פ' שבועות הדיינים מחוייב לישבע על דעת המקום ועל דעת ב"ד, לאו משום דמשתבע אינש אדעתא דנפשיה דלמא איסקונדרי יהיב ליה ואסיק להו וזו דכי קא משתבע אדעתא דידו' קא משתבע שאפ"י עשה כן וברור לנו אינו מועיל כלום אלא לאפקי מקניא דרבא, וכן כשהשביע משה את ישראל על דעת המקום שיעבדו את ה' וישמרו תורה ומצוות לאו משום שמא יחשבו בלכם ויקראו מדעתם לע"ז אלוה ולדברים אחרים אלוה ויעזבו התורה ומצוות, שאעפ"י שברור שכן יחשבו מאחר שיוציאו בלשונם ובדבורם סתם של לשונם אינו משמע ע"ז ולא דברים אחרים שאינם תורה ומצוות דאין מחשבת וקריאת פיהם קודם שבועתם פוטרת משבועתם ואפילו קראו לעדים ואמרו דעו שעל דעת כן אנו נשבעים. וראיה לך לזה, דהא בשבועות ובנדרים מפרשין שלא הוצרך משה לוחות (כט) על דעת המקום אלא משום דע"ז נמי איקרי אלוה ותורת חטאת איקרי תורה ומצות המלך איקרי מצוה; אבל אי לא איקרו אפילו יש הוכחה למחשבתו אינה מבטלת מחשבתו דברי פיו דאי לא הכי מה הועיל משה רבינו במה שהשביע על דעת המקום ועל דעתו ולא (ל) היו יכולים להעיר' ולעשות למחשבתם (לא*) אלא ש"ס לא מהניא. והיינו כדתנן נדר כחרם ואמר לא נדרתי אלא בחרמו של ים הרי עצמו (לב) קרובין לא אמרתי אלא בעצם שהנחתי בביתי להיות נודר בו, אין נשאלים עליה [מ"ה כ' 6] פ"ה אין צריכין שאלה לפי שחרמו של ים גם הוא נקרא חרם דכתיב [מנקה 6' ט"ז] יגידו בחרמו, ועצם בהמתו איקרי עצם, והוא לא בדת לשון מעצמו ולא שינה מדרך המדברים, שדרך המדברים לקרות לחרמו של ים חרם, ועצם בהמתו עצם; אבל אם לא היו נקראים אפילו אמר קודם נדרו וחרמו, של ים אני רוצה לומר מאחר שבשעת נדרו לא הזכיר בפיו, אין מחשבתו והזכרתו ראשונה מועלת לבטל נדרו מאחר שנדר באותו ענין שהאוסרים נודרים. וראיה לדבר, שהרי תנאי שלא נעשה כדינו מטעם שאינו כפול או מעשה קודם לתנאי או לאו (לג) להין שלא נעשה כתנאי בני גד ובני ראובן אינו מבטל מעשה בין בגט בין בקדושין בין בדיני ממונות התנאי בטל והמעשה קיים, אעפ"י שברור לנו ומוכיח הדבר שלדעת התנאי דבר מאחר שקדש כדרך המקדשים ושינה מדרך תורת התנאי אין מחשבתו כלום. והיינו דתנן [כתובות ק"י ג'] המוציא שטר חוב על חברו כתוב בכל גובה ממעות בבלי אפילו חשב ממעות אחרות אין בכך כלום, מאחר שכל הדברים סתם בבבלי מעות בכל הם. והא דאמרינן בכתובות [ל"א 6] זבין ולא איצטריכו ליה וזו הדרי זבני. ותנן נמי [מ"ה כ"ז ג'] נודרין להרגין ולהרמים ולדוכסין (לד) שהם של בית מלך אעפ"י שאינם של בית מלך, דאמרינן בגמרא [ס"ה כ"ה 6] בנשבע בשפתיו ומבטל כלבו. ואע"ג דדברים שכלב אינם דברים גבי אונסין שני, הנהו פירושם (לה) שסתם המוכרים צריכים וזו המדברים סתם אין דרכם לפרש אם לא איצטריכו למעות יבטל המקח והיו סתמן כפירושן וסתם נאנסים נהרגין וחרמים נודרין סתם וסתמן שלהן הן ולאו כדריה תליא שלא כלשון העולם וסתם המדברים, והמפרשים גבי אונסין שני התירו משום אונס

תועפות ראם

(כה) מוחלפת השיטה קיי"ל כדאמרינן בסנהדרין פ"א ובאחד דיני ממונות. כ"ל וכו' הרשב"א נח' לקדושין פ"ד ז' בלשון היראים. (כו*) כ"ל ר' אליעזר. וכו' נח' הרשב"א קדושין ס"ס א"ל פ' ק"ס י"ן ס"א ז'. (כו) מחשבת. ז"ל מחשבה. (כח) דברי פיו משמע כו' כ"ל. (כט) לוחות. אינו מוזן ואולי ז"ל לוחות. (ל*) ולא. ז"ל והלא. (לא*) למחשבתם. ז"ל מחשבתם. (לב) הרי עצמי קרנן. כ"ל. (לג) או לאו קודם להן כ"ל. ומש"כ רבינו בין דדיני ממונות הוא דלא כרשב"א ז"ל ק"ל ז' ועיין הע"ש שאלתה ק"לם אות ה' בלאו. (לד) ולדוכסין. ז"ל ולמוכסין. (לה) הנהו פירושם כו' עד משתבע. עיין במדלי כתובות ס' ר"ל דבס הר"ס כ"ל. כל הלשון הכתוב כאן אך יותר מתוקן וכו' המדלי בקדושין ס' תקי"ט מה שקי"ר מס' והוא ממה שכתוב כאן ומ"ס המדלי ריש קדושין ס' תע"ד, ולקמן אפרש בעו"ה ר"ל למ"ס ס' תקי"ט בענין דברים שנלז דמיסך שייכי להדדי כמבואר כאן וגם הרשב"א נח' לקדושין ז' 6

משתבש. והא דתניא בפ"א [קידושין ו' 6'] היה מדבר עמה על עסקי גיטה וקדושיה ונתן לה גיטה וקדושיה, יומי אומר דיו ואמר רב יהודה אמר רב (לו) הלכה כר' יוסי התם (לו) היינו מעמא, שכל דרך המקדשים להזכיר שם האשה והקדושין (לח) ולא הזכיר כל מחשבתם אינה כלום. ואם קבל אב קדושי בתו סתם, ויש לו ארבע בנות ראויות להתקדש על ידו כולן צריכות גט. כללו של דבר כששינה מדרך המדברים והמקדשים, אין מחשבתו מועלת לבטל משמעות דברי פיו דלאו ברדייה תליא מילתא אלא כלשון המדברים. ואם בא אדם לומר שאם שידך ושהה אחר שידוכין חדש, דרך המקדשים לקדש סתם ואינה מקודשת אלא אותה לבדה דבר שאינו הוא, דהא חזינן דלאו הכי הוא. וראיה קצת, דאמר עולה (לט) [קידושין מ"ז ב'] קטנה שנתקדשה שלא לדעת אפילו מיאון אינה צריכה אע"ג שידך עלמא (מ) ג' גול' ועבדי אינשי לחזור משידוכם. ומפרשים קדושין בשעת קדושין, היכלב אע"ג דשידך כולן צריכות גט. ולפי הפעוטה (מא) שפירשנו אין ללמוד מכל וכל מדברי תלמוד לענין זה ואף לא להשוות המלכיות והמקומות, שהרי לענין המלכות ודרך המדברים תלוי המעם. ושמעתי, שמעשה היה בטריוויש ברבי יצחק בן הרב ר' יהושע ז"ל, נכדו של הר' מנחם זצ"ל, בבית דינו של רבי יעקב זצ"ל, ששידך בתו קטנה של ר' מורלמנול (מב) גטרא והיו לו ג' בנות קטנות ובשעת קדושין קדש סתם ולא הזכיר שם המשודכת והיו מהם מתירים מטעם שדוכים ולא שמעו להם האוסרים ונתן

תועפות ראם

[illegible]

ספר עמוד עריות ראים יב

גם לשלשתי. ולפי טעמא שפירשנו אתי שפיר. והא דאמרין בהאי מקדש [מ"ב] ההוא גברא דובין ארעא אדעתא למיסק לארעא ישראל, ובשעת דובין לא אמר, ואמר רבא עליה דברים שבלב אינם דברים. ובשלחי שמעתתא [מ"ב] אמרין ההוא גברא דובין ארעא אדעתא למיסק לארעא ישראל, סליק ולא איתדר, אעפ"י שהזכיר (מג) מיתדר נתבטל המקח, השתא חלוקם מטעם שפרשנו, דלמיתדר אין דרך העולם להזכיר וסתמן כפירושם, ולמיסק דרך העולם להזכיר בשעת המקח, הלכך לא חזר המקח משום (מד) דלא איתדר אלא משום דלא סליק. והא דתנן במס' תרומות פ"ג המתכוון לומר תרומה ואמר מעשר מעשר ואמר תרומה, עולה ואמר שלמים שלמים ואמר עולה, לא אמר כלום עד שנתנו פיו ולבו שוים התם לאו היינו טעמא שהמחשבה מבטל הדבור אלא משום שהדבור היה בטעות שיצא מפיו דבר שלא יצא (מה) אבל אם הוציא בפיו מה שרצה ובכונת דבר שרוצה לבטל דבורו במחשבתו, ההוא דבור שלא בטעות לא מיבטל המחשבה אחרי שדבר כדרך המדברים דברים שאינם מתבטלים. ובפסחים בפ' תמיד נשחט [פ"ג] מייתנין לה לגבי שוחט לערלים ולמולים שנתכוון להזכיר בשעור שהיטה ערלים ומולים ולא הזכיר אלא ערלים דהוי דבור ערלים ולא מולים דבור טעות הלכך לא חייל. והא דאמרין בערכין בשלחי האומר משקלי עלי אמר רב ששת האי מאן דמסר מודעא אניטא מודעיה מודעא, אע"ג דעשויה ואירצי דמשמע דמחשבת (מן) המוכנת מבטלת דבורו וכן במתנה מצריכים ביטול מודעי התם נמי היינו טעמא, שדרך כל הנותנים גם לבטל מודעתם ואם גירש סתם שינה מדרך המגרשים, שלא ביטל מודעא הילכך הוי מודעא מודעא, שסתם מגרשים סתם להיות דעתם על מודעתם כאלו פירשו על דעת מודעא אני עושה. ואני (מן) רוצה להביא ראיה מכופין אותו עד שיאמר רוצה אני, בחוקת הבתים [מ"ב] מפרשים טעמא דסבר מצוה, אך יש עוד להביא ראיה דקי"ל גלויי דעתא בניטא לאו מילתא היא [גין] אלמא בטר דבורו אזלינן ולא בטר מחשבתו אפילו מוכחא מילתא. הארכתי בדיון דברים שבלב, יען ראיתי חלוקים בדבר ובסברות, כתבתי אני הנראה לי. ותולדותיה קדושין דרבנן ויש מהם רבים בתלמוד ואכתב קצתם ולא כולם כי לא להאריך באתי. וזה אחד מהן דתנן בגיטין בהמגרש [מ"ב] יצא שבה בעיר מקודשת (מה) ואמרין עלה בגמרא [פ"ג] וכן תני לוי לא שישמעו קול הכרה אליו (מ"ט) שיהיו נרות דולקות ומטות מוצעות ובני אדם נכנסים ויוצאים וגו' וזהו לאור (ג') ושמות לה פלגית נתקדשה היום. תולדה שניה קדושי יתומה קטנה והיא אמורה עד שתמאן, כדתנן ביבמות פ' ב"ש [ק"ז] איזו היא קטנה שצריכה למאן כל שהשיאוה אחיה ואמה מדעתה, השיאוה שלא מדעתה אינה צריכה למאן; ר' חנינא בן אנטיגנוס אומר כל תינוקות שאינה יודעת לשמור קדושיה אינה צריכה למאן. ואמר רב יהודה אמר רב (נא) הלכה כר' חנינא בן אנטיגנוס. שלישית המקדש (נג) בעד אחד אמרין בקדושין פ' האומר [פ"ה] אמר רב כהנא אין חוששין לקדושי, רב פפא אמר חוששין לקדושי. וקי"ל כרב פפא. אעפ"י שמתוך דברי רב יהודה גאון יש ללמוד דפסק דאין חוששין, כרב פפא עבדינן דאמר חוששין, וכן שמעתי מפי אדם גדול. ואף יש ללמוד דמדאורייתא צריב' לדברי רב פפא. רביעית דאיתמר, [מסכת ע"ג] קדשה על תנאי וכנסה סתם, אמר רב (נג) צריכה גם מדבריהם וכן אמר רב (נד) צריכה

תועפות ראם

א' מעשה זו וזו לא כ' החוס' כ"א בן הר"ר אבשיא הלוי שקידש בת עשיר אחד והיו אוחה מעשה. (מג) שהזכיר. ז"ל שלח הכיר. וכוונת רבינו להקשות לז"ר שם א"ר כל דסליק אדעתא למידר הוא והא לא איתדר לי' וראיתי להעיר עמ"כ בשב"ץ קטן סי' תקנ"ט וכל זו סי' קכ"ז ע"ס הר"מ אצל מי שהולך לשם [לנא] לשם שמים להתנהג בקדושה ובטהרה אין קץ לשכרו ובלבד שיוכל להתפרנס שם לכל דסליק אדעתא למידר כדאיתא בפרק האיש מקדש עכ"ל. ולכאורה תמוה דהא ק"ל כ"ז שם דלעתו לסליק והא סליק וראיתי בש"ס עמודי' א' סי' ק"ז אות ל"ז שמתה כ"ז על שכנה"ג סי' רכ"ח במס"כ שם ע"ד הס"ג פ"ג דשבעות והניח בקושיא וא"י אומר שזה מסייע לדברי הח"ס המובא בש"ס חו"מ סי' ר"ז סק"ד. עיי"ש ויועט נך. (מד) המקח אלא משום דלא איתדר ולא משום כו' כ"ל. (מה) יאל. ז"ל ראה. המעתיק. (מו) דמחשבת ז"ל דמחשבה. (מז) וא"י. נראה לי דז"ל וא"י רוצה כו' עד שיאמר רוצה אני דמחשבת הבתים כו'. (מח) מקודשת הרי היא מקודשת. כ"ל וכו' בנדפס. (מט) אליו. ז"ל אלא. (נ) לאור הגר ושמחות לה ואומרות פלגית כו' כ"ל. (נא) וא"י אמר רב. בנדפס וא"י אמר שמואל וכו' בבימות ק"א א'. (נב) המקדש בעד אחד כו' עד רביעית חסר בנדפס ועיין במדכ"י קדושין סי' תקנ"א ותקנ"ד ומס"כ המדכ"י בסי' תקנ"א ואע"ג דבסמ"ג פוסק כו' ס"ס הוא וז"ל ואע"ג דבבב"ג פוסק כו' ובהגמ"י פ"ד מחלשות אות ד' הביא ג"כ דברי רבינו הרא"ס. ועיין ב"ח אה"ע סי' מ"ב שכל הסמ"ג דפסק ע"ס הר"א ממין דחוששין כרב פפא ולא כרב כהנא דאמר אין חוששין היינו דוקא כשניהם מודים וכ"כ ב"י ע"ס הר"ם בר גמח בשו"ע וכ"כ כל האחרונים וחדוש דלא זכר רבינו כאן כלל מהא דבעינן דוקא כשניהם מודים ועיין ב"ח מ"ח אה"ע סע"ה. (נג) רב. כ' הנאון נא"ד שליט"א אמר רבא ובסמ"ג עמ"כ רבינו וכן אמר רב כ' וכן אמר רב חסדא ואף שכן נראה במוסח הנדפס דמ"ש בנדפס מקודש אמר רבא פ"ס וז"ל אמר רבא אף כן הוא גמרא כחצות ע"ג ב' בקדשה סתם וכנסה סתם ורבינו כאן כ' בקדשה על תנאי וכנסה סתם ובהא אמר בלחמ רב כחצות ע"ג ב' דלריכה היינו גם ולא אמר כלל דהגט הוא

ספר עמוד עריות יראים יג

סימן מ. י. יא (א)

בתו בת בתו בנו מאנוסתו. הזהיר הכתוב על שלשתן על מקרא (ב) אחד באחרי מות, דכתיב ערות בת בנך או בת בתך לא תגלה ערותך כי ערותך הנה. בתו לא כתיבה הכא, מיהו מהאי קרא נפקא בסנהדרין באלו הן הנשרפין [ע"ז 6] לאביי מקל וחומר (ג) וכי עונשין ומוזריין מן הדין גלויי מילתא בעלמא הוא. רבא אמר אמר לי רבי יצחק בר אבדימי אתיא הנה הנה לאיסורא, נאמר כאן ערותך הנה ונאמר להלן ערות אשה ובתה לא תגלה את בת בנה ואת בת בתה לא תקח לגלות ערותה שארה הנה זמה היא, מה להלן עשה בתה כבת בתה אף כאן עשה בתה כבת בתה. (ד) וזמה זמה לשריפה כיצד שהרי למדנו הנה הנה, שהשוה הכתוב קרובי ידיה לקרובי דידה וכשם שהשווה לאיסורא כך הושוו לשריפה. ושריפה בקרובי דידה למדנו מקבא (ה) ומה, נאמר כאן שארה הנה (ו) ונאמר להלן בפרשה קדושים תהיו ואיש אשר יקח את אשה ואמה זמה היא באש (ז) אותו ואתהן מה להלן בשריפה אף כאן בשריפה, הרי למדנו עונש שלשתן ואזהרתן. ואבות דר' אבין תני לה מהכא לפי שלא למדנו בתו מאנוסתו הוצרך הכתוב לומר וכת איש כהן וגו' והוא גם בכרת שעליהן נאמר באחרי מות ונכרתו הנפשות העושות. ותולדותיהן כדתני ר' חייא ביבמות ב' כיצד [כ"ז 6] שלישי שבבנו ושבתו שנייה לו. ואיבעי' לן הא (ח) אם יש להם הפסק ושלישי דוקא או אין להם הפסק ושלישי, פירושו משלישי ואילך, ותיקו (ט) דאיסורא לחומרא :

י. יג. יד (א)

בת אשתו בת בתה בת בנה. הזהיר הכתוב על שלשתן במקרא אחד באחרי מות דכתיב ערות אשה ובתה לא תגלה את בת בנה ואת בת בתה לא תקח לגלות ערותה שארה הנה זמה היא ושלשתן בשריפה. ויילפינן לה בסנהדרין פ' אלו הן הנשרפין [ע"ז 6] מגו"ש דומה זמה, נאמר כאן שארה הנה זמה היא ונאמר להלן בקדושים תהיו ואיש אשר יקח את אשה ואת אמה זמה היא באש ישרפו אותו ואתהן מה להלן בשריפה אף כאן בשריפה. ותולדותיהן כדתני ר' חייא ביבמות ב' כיצד שלישי שבבת אשתו ושבתו אשתו שנייה; ואיבעי' לן התם אי יש להן הפסק ושלישי דוקא אי אין להן הפסק ופי' שלישי משלישי ואילך ולא איפשטא לן. וקבלה בידנו כל תיקו דאיסורא אפילו בדרבנן לחומרא. ושמעתי שבפירוש רבינו חננאל אומר דכל תיקו חשוב ספיקא, הלכך (ב) לקולא בדאורייתא לחומרא :

תועפות ראם

(א) נדפס סימן רכ"ג. (ב) ז"ל במקרא אחד המעתיק. (ג) מק"ו. והוא על צד בתו עטם הכתוב על צדו לא כש"כ. (ד) אף כאל עטם בתו כבת בתו כ"ל. ודע דמה שפרש"י בסנהדרין ע"ז ב' ד"ה אחיה כו' וז"ל כתיב הכא כי ערותך הנה וכתיב בשאר אשתו שארה הנה מה להלן זמה עמו אף כאל זמה עמו ובת דליתיה זמה לשאר ידי' וליפין זה שריפה זמה זמה כו' כ' מהרש"ל צביאוריו לסמ"ג לאוין ק"ג שהוא לרזוחא דמילתא וכך דרשו של רש"י שמפרש כל הגזירות שזות כה"ג כדי שלא יהא למד מן הלמד ועיין מהרש"ל שכתב ג"כ דנל"ה אחי שפיר כגראה מפרש"י יבמות ג' א'. ובס' מנחם שלמה לבריתות ה' א' סי' ע"א כ' דלביי שם אחא לאשמעין רבנות עפי וסייט דלפי' בכה"ג דלון מתחילה תיבות לגו"ש והוא מביא אותם ע"י תיבות אחרות ואח"כ דן מהם גו"ש הו"ש גו"ש גמורה בלויזו מקומות ומשכח לה בתו מאנוסתו דהן הן גוסי תורה ולא למדה הכתוב אלא בגו"ש דכסה"ג עי"ש ובמחכ"ת דבריו צלילן דלפילו בלא הך גו"ש דכה"ג שפיר מליץ למיץ בתו מאנוסתו וכמה"כ מהרש"ל ומהרש"א בפרש"י הג"ל וכ"כ רבינו כאן ומה זמה לשריפה כיצד שהרי למדנו הנה הנה שהשוה הכתוב כו' וכשם שהשווה לאיסורא כך הושוו לשריפה כו'. (ה) מקמה. ז"ל ממה המעתיק. (ו) זמה היא כ"ל. (ז) בלש ישרפו אותו כ"ל. (ח) נראה מדברי רבינו שהוא מפרש הך צעיר דרב אשי יבמות כ"ב א' שאפי' משלישי שבבנו ושבתו מיבעי' לן' וכגראה מפרש"י ז"ל והתוס' שם ד"ה שניות ודלא כהרמב"ן שהביאו הרישב"א והרשב"א דלשלישי ורביעי שבאשתו מיבעי' לן'. (ט) ותיקו דאיסורא לחומרא רבינו לא דקדק וכ' ותיקו כו' אף שבגמרא ליתא תיבת תיקו ועיין ש"ך ח"מ סי' שמ"ו סק"ה ובנדפס כתוב ולא אפשיטא ותו לא וה"ע דנדפס מסודר בתו בת בתו בנו מאנוסתו מאוחר אחר בת אשתו וכתב בזה עי"ש סי' ר"י וכן אחר ממונו ואם ממונו ואם חמוי עי"ש סי' ר"י וכבר האריך שם בסיומים הקדומים לענין פסק ההלכה מש"ה העתיק כאן המסדר ולא אפשיטא ודיו דכבר שמענו כדת מה לעשות היכא דלא אפשיטא אלב בסידור רבינו בהכתי' שכלן הוא המקום הראשון הוצרך לרבות אף לעשות וז"ש ותיקו דאיסורא לחומרא ומה שלא כ' רבינו כאן מה שמענו בזה ר"ח וכתבו להלן בסי' הסמוך והלא ראשון ראשון קודם י"ל דנס ר"ח אינו מפרש כפירוש רבינו בהאיבעי' אלא כהרמב"ן הג"ל ואפילו אם מספקא לן' לרבינו אף מפרש הר"ח מש"ה לא העתיק דבריו כי אם צעיר האיציעא של הגמרא לית ב' ספיקא בפירושה והכל מודים דבשלישי שבבת אשתו ושבתו מצע"ל לרב אשי בודאי. ועיין בסימן הסמוך :

(א) נדפס סי' ר"י. (ב) הלך. בדרבנן לקולא כ"ל. וז"ל הנדפס ושמעתי שפ' רבינו חננאל ז"ל כל תיקו דהתיב כספיקא הלך בדאורייתא ובדרבנן ספק לחומרא של תיקו וכלן מבוחר להיך דעת ר"ח וכ"כ בהגמ"י פ"ב מהל' חו"מ הסי' דמה שפסק הרמב"ם שם

איש

דלית